

2022-02-10
M2022/00276

Miljödepartementet

Se bilaga

Uppdrag om nya områden för energiutvinning i havsplanerna

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar följande åt Statens energimyndighet, Affärsverket svenska kraftnät, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges geologiska undersökning.

Steg 1 – Underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning

Med utgångspunkt i de havsplaner som regeringen beslutade den 10 februari 2022 ska Energimyndigheten tillsammans med Affärsverket svenska kraftnät, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges geologiska undersökning peka ut nya områden som är lämpliga för energiutvinning eller identifiera behov av ändringar i redan utsedda sådana områden så att energiutvinning med ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion ska kunna möjliggöras till havs. Denna ytterligare energiutvinning ska i första hand kunna ske i havsplaneområdet Västerhavet och i havsplaneområdet Östersjön (norra, mellersta och sydöstra Östersjön). Energimyndigheten ska samordna arbetet med uppdraget.

Uppdragsmyndigheterna ska verka för samexistens och samverkanslösningar mellan energiutvinning och kulturmiljövårdens, naturvårdens, sjöfartens, totalförsvarets respektive yrkesfiskets intressen när dessa har anspråk i samma havsområden. Fokus ska ligga på de intressekonflikter som utgör de främsta hindren för energiutvinning.

Uppdragsmyndigheterna ska bedöma förutsättningarna för att nya eller ändrade områden för energiutvinning med hänsyn till andra intressen i

samma havsområden ska kunna tas in i havsplanerna och prioritera de områden som har störst förutsättningar att bli angivna som områden för energiutvinning. För denna bedömning ska Energimyndigheten hämta in synpunkter och relevant information även från andra myndigheter som berörs av de tilltänkta utpekandena och vid behov från berörda länsstyrelser.

Uppdragsmyndigheterna ska så långt som möjligt vara överens om underlaget.

Havs- och vattenmyndigheten ska, parallellt med att underlaget för nya eller ändrade områden för energiutvinning tas fram, påbörja arbetet med förslag till de ändringar i havsplanerna som underlaget kan förväntas föranleda.

Energimyndigheten ska redovisa underlaget till Regeringskansliet (Miljödepartementet) med kopia till Havs- och vattenmyndigheten senast den 31 mars 2023. Om uppdragsmyndigheterna inte är överens om underlaget i någon del, ska oenigheten och identifierade målkonflikter redovisas och motiveras så att de olika ståndpunkterna framgår.

Steg 2 – Ändring av havsplanerna för att möta behovet av ökad energiutvinning

Havs- och vattenmyndigheten ska vidta de åtgärder enligt havsplaneringsförordningen (2015:400) som behövs för att föreslå de ändringar i havsplanerna som Energimyndighetens underlag föranleder. Havs- och vattenmyndigheten ska lämna sina förslag till ändrade havsplaner till regeringen så snart som möjligt, dock senast den 31 december 2024.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 10 § miljöbalken ska det för vart och ett av havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet finnas en havsplan som ger vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av området. Syftet med havsplanerna ska vara att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Havsplanerna ska beslutas av regeringen.

Den 17 december 2019 lämnade Havs- och vattenmyndigheten förslag till havsplaner till regeringen i enlighet med 18 § havsplaneringsförordningen. Regeringen beslutade havsplanerna den 10 februari 2022 (M2019/02217).

Planerna vägleder om mest lämplig användning av havsområdena. Den eller de användningar som anges i ett område har företräde framför andra användningar. I stora delar av havet kan olika användningar samsas om de anpassar sig till varandra. Planerna vägleder om vilken anpassning som behövs för samexistens. Planerna anger också områden där särskild hänsyn ska tas till totalförsvarets intressen, höga kulturmiljövärden eller höga naturvärden. Förslag till användningar grundar sig på avvägningar och en lämplighetsbedömning utifrån ett områdes läge och beskaffenhet samt de behov som finns.

Enligt 21 § havsplaneringsförordningen ska Havs- och vattenmyndigheten, när en havsplan har beslutats av regeringen, löpande hålla sig underrättad om utvecklingen inom de berörda områdena och vid behov eller minst vart åttonde år ta fram nya förslag enligt 5–15 §§ så att havsplanen hålls aktuell och kan uppfylla sitt syfte.

Havsplanerna bör ge utrymme för ytterligare energiutvinning till havs.

Närmare om uppdraget

Att peka ut nya eller ändrade områden för energiutvinning

De beslutade havsplanerna bedöms preliminärt ge utrymme för havsbaserad vindkraftsutbyggnad endast i storleksordningen 20–30 terawattimmar i årlig elproduktion, beroende på hur stor andel av områdena som kommer att kunna användas med hänsyn till andra intressen i samma havsområden. Även vindförhållanden, installerad teknik och utformning av vindkraftparker påverkar elproduktionen. Regeringen delar Havs- och vattenmyndighetens bedömning att fler områden för energiutvinning bör identifieras i den fortsatta havsplaneringen.

Ökad elproduktion krävs för att uppnå de riksdagsbundna klimat- och energimålen, bland annat målet om att Sverige ska ha en helt förnybar elproduktion år 2040. Ökad elproduktion krävs också för att möjliggöra grön omställning i industrin och den omfattande elektrifieringen som är en nyckel i klimatomställningen. Havsplanerna ger inte utrymme för havsbaserad vindkraftsutbyggnad i tillräcklig omfattning för att kunna möta det ökade elenergibehovet. Havsplanerna behöver därför så snart som möjligt uppdateras med fler eller ändrade områden för energiutvinning så att planerna möjliggör energiutvinning till havs med ytterligare 90 terawattimmar årlig

elproduktion från havsbaserad vindkraft, utöver det antalet terawattimmar som de beslutade planerna bedöms ge utrymme för. För en sådan uppdatering av havsplanerna behöver först fler möjliga områden för energiutvinning identifieras. Förutsättningarna för att identifiera fler områden har förbättrats sedan förslagen till de nu beslutade havsplanerna togs fram. Teknikutvecklingen går mycket fort och nya områden kommer att kunna vara aktuella för energiutvinning, t.ex. på djupare vatten.

I dag finns ett underskott av elproduktion i södra Sverige, samtidigt som elförbrukningen där är hög. Det finns därför ett stort behov av tillkommande elproduktion i södra Sverige. Havsbaserad vindkraft har hög andel fullasttimmar och är det energislag som på ett konkurrenskraftigt sätt kommer att kunna bidra med storskalig produktion i södra Sverige och komplettera och kompensera för elproduktion som lagts ner på grund av bristande lönsamhet. Även om elnäten byggs ut för att möjliggöra ökad elöverföring mellan olika delar av landet och ledtiderna därigenom förväntas minska, bedöms detta inte enskilt vara tillräckligt för att hantera underskottet av elproduktion i södra Sverige. Därför bör ökad energiutvinning i första hand ske i Västerhavet och i norra, mellersta och sydöstra Östersjön, inklusive svensk ekonomisk zon.

En utgångspunkt för att möjliggöra ytterligare områden för energiutvinning i havsplanerna är samexistens mellan energiutvinning och andra intressen som har anspråk i samma havsområden, såsom kulturmiljö, naturvård, sjöfart, totalförsvaret och yrkesfiske. Arbetet med att identifiera och föreslå områden för energiutvinning behöver därför genomföras av Energimyndigheten tillsammans med Affärsverket svenska kraftnät, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges geologiska undersökning. Myndigheterna ska sträva efter samexistens och söka samverkanslösningar, med fokus på de intressekonflikter som utgör de främsta hindren för energiutvinning. Underlaget om nya eller ändrade områden för energiutvinning ska utformas så att det inte försämrar totalförsvarets möjligheter att fullgöra sina riksdagsbundna uppgifter eller Sveriges möjligheter att fullgöra sina internationella eller EU-rättsliga åtaganden om miljö och naturvård.

Nya eller ändrade områden för energiutvinning kan även påverka andra intressen i samma havsområden. Uppdragsmyndigheterna ska därför bedöma förutsättningarna för att nya eller ändrade områden, med hänsyn till

andra intressen, ska kunna tas in i havsplanerna och prioritera de områden som har störst förutsättningar att bli angivna som områden för energiutvinning. För denna bedömning ska Energimyndigheten hämta in synpunkter och relevant information även från andra myndigheter som berörs av de tilltänkta utpekandena och vid behov från berörda länsstyrelser.

Uppdragsmyndigheterna ska beakta Svenska kraftnäts arbete med utbyggnad av transmissionsnätet till områden inom Sveriges sjöterritorium.

Energimyndigheten ska inhämta synpunkter från berörda aktörer i vindkraftsbranschen.

Havs- och vattenmyndigheten ska verka för att underlaget utformas så att det blir användbart i arbetet med att ta fram de förslag till ändringar i havsplanerna som de nya eller ändrade områdena för energiutvinning föranleder.

Eftersom det är angeläget att havsplanerna ändras så snart som möjligt ska Havs- och vattenmyndigheten, parallellt med att underlaget för nya eller ändrade områden för energiutvinning tas fram, så långt som möjligt påbörja arbetet med förslag till de ändringar i havsplanerna som underlaget förväntas föranleda.

Energimyndigheten ska redovisa förslaget till Regeringskansliet (Miljödepartementet) med kopia till Havs- och vattenmyndigheten senast den 31 mars 2023.

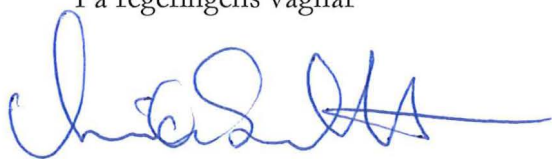
Att ändra havsplanerna

Det är angeläget att havsplanerna ändras så snart som möjligt så att det blir möjligt att möta behovet av ytterligare energiutvinning till havs. Målsättningen är att planerna ska ge utrymme för energiutvinning till havs med ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion från havsbaserad vindkraft. Havs- och vattenmyndigheten ska därför vidta de åtgärder enligt havsplaneringsförordningen (2015:400) som behövs för att föreslå de ändringar i havsplanerna som Energimyndighetens underlag föranleder. Havs- och vattenmyndigheten har bedrivit ett flerårigt och omfattande arbete med att ta fram det förslag som legat till grund för de beslutade havsplanerna. Havs- och vattenmyndighetens arbete bör därför kunna begränsas till de åtgärder enligt havsplaneringsförordningen som behövs för att komplettera det

tidigare underlaget med den ytterligare beredning som föranleds av de tilltänkta nya eller ändrade energiområdena.

När Havs- och vattenmyndigheten är färdig med förslaget till ändrade havsplaner ska myndigheten lämna det till regeringen, dock senast den 31 december 2024. Regeringen avser att därefter skyndsamt besluta om ändrade havsplaner.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Anna Ahlén

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/SSK

Utrikesdepartementet/FMR

Försvarsdepartementet/MFI

Finansdepartementet/BA, SFÖ, SPN och K

Näringsdepartementet/BI och FJR

Kulturdepartementet/KL

Infrastrukturdepartementet/TP, US, TM, E och ESD

länsstyrelserna

Transportstyrelsen

Sändlista

Affärsverket svenska kraftnät

Försvarsmakten

Havs- och vattenmyndigheten

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Sjöfartsverket

Statens energimyndighet

Statens jordbruksverk

Sveriges geologiska undersökning